

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-352-7>

УДК: 330.322:336.76(477)

JEL classification: E22, G18

ОСПОВА Лариса

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

<https://orcid.org/0000-0002-0959-5309>

e-mail: Losipova@vtei.edu.ua

ПАВЛЮК Тетяна

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

<https://orcid.org/0000-0001-5300-3588>

e-mail: t.pavliuk@vtei.edu.ua

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті досліджено сучасні тенденції руху іноземних інвестицій у країни, що розвиваються, та особливості інвестиційного середовища України в умовах глобальної нестабільності та воєнного часу. Проаналізовано динаміку чистого припливу приватного капіталу у 2000–2026 роках, визначено циклічність інвестиційних потоків і посилення проблеми від'ємних чистих трансфертів унаслідок зростання боргового навантаження. Оцінено стан інвестиційного клімату України на основі показників прямих іноземних інвестицій, зовнішнього боргу та рентабельності підприємств. Визначено ключові обмеження залучення капіталу, зокрема безпекові ризики, високу вартість фінансових ресурсів, валютні обмеження та інституційні чинники. Розкрито роль механізмів страхування воєнних ризиків, державної підтримки інвестицій та цифровізації у стабілізації інвестиційних процесів.

Ключові слова: чистий імпорт приватного капіталу, прямі іноземні інвестиції, фінансовий ринок, верховенство права, індекс сприйняття корупції, страхування воєнних ризиків, Military-Tech, цифровізація, інвестиційний банкінг, рентабельність капіталу.

OSIPOVA Larysa, PAVLYUK Tetiana

Vinnitsia Institute of Trade and Economics State University of Trade and Economics

INVESTMENT PROCESSES AND TRANSFORMATION OF UKRAINE'S FINANCIAL MARKET: CURRENT STATUS AND PROSPECTS

The article examines the role of foreign investments in stimulating economic growth in developing countries, with a focus on current trends in the movement of private capital in the global economy and the investment environment in Ukraine under conditions of wartime and geopolitical instability. It analyzes the dynamics of net private capital inflows to developing countries from 2000 to 2026, highlighting the cyclical nature of investment flows, the impact of global financial crises, the COVID-19 pandemic, worldwide economic volatility, and the rising cost of debt servicing. It is shown that despite nominal increases in investment volumes, many of the least developed countries experience negative net transfers, and capital outflows remain a significant constraint on economic development.

Particular attention is given to the investment environment in Ukraine during 2015–2025, including trends in foreign direct investment, total external debt, and enterprise profitability. Key constraints on attracting long-term capital are identified, such as high financial resource costs, short-term lending, security and currency risks, institutional shortcomings, and the need for digitalization of public services. Additional non-financial criteria of the investment climate are analyzed, including sovereign credit ratings, availability of war-risk insurance, currency liberalization, and protection of property rights, all of which influence foreign investors' decisions.

The article also highlights the transformation of Ukraine's investment demand structure in 2025–2026, showing increased interest in high value-added and strategically significant sectors, including the defense-industrial complex, Military-Tech, energy and green generation, IT and digital communications, agro-processing, banking, and logistics. The study demonstrates the role of state investment support mechanisms, war-risk insurance systems, digital platforms, national financial and banking system development, and international financial institutions in stabilizing and stimulating investment processes, as well as in creating a transparent, efficient, and competitive investment environment amid wartime conditions and high global volatility.

Keywords: net private capital import, foreign direct investment, financial market, rule of law, corruption perception index, war risk insurance, Military-Tech, digitalization, investment banking, return on capital.

Стаття надійшла до редакції / Received 15.01.2026

Прийнята до друку / Accepted 26.02.2026

Опубліковано / Published 26.03.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Осіпова Лариса, Павлюк Тетяна

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах динамічних економічних трансформацій та викликів, спричинених війною, Україна стикається з нагальною потребою залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів для модернізації промисловості та відновлення інфраструктури, що ускладнюється глобальною конкуренцією за капітал та високими безпековими ризиками. Проблема полягає у диспропорції між значними потребами реального сектору в довгостроковому фінансуванні та існуючою структурою ринку, де переважають короткострокові ресурси, висока вартість кредитування. Вирішення цих проблем тісно пов'язане з практичним завданням

розбудови цифрової інфраструктури фінансового ринку, впровадженням дієвих механізмів страхування воєнних ризиків та трансформацією банківської системи у бік інвестиційного банкінгу. Науково-практична значущість дослідження зумовлена необхідністю розробки стратегій інтеграції України в міжнародні ланцюги створення вартості, що забезпечить не лише економічне зростання, а й довгострокову політичну стійкість держави через залучення стратегічних іноземних партнерів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Інвестиційні процеси та трансформація фінансового ринку України викликають значний інтерес науковців. Зокрема, дослідження діяльності міжнародних фінансових організацій в Україні проводять Смесова В. Л., Реутова В. І. [13]; Гаврилюк І. [2] аналізує сучасні географічні особливості руху прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у світі та специфіку участі окремих країн у світових інвестиційних процесах; Гуменюк Я., Ткачов, З. [3] вивчають нормативне поле та механізм інвестування у сталий розвиток, особливості здійснення процесів у міжнародному середовищі, стан інвестування та можливість адаптації світового досвіду для України; Мудрак Р. П., Козак К. Б., Лагодієнко В. В., Лагодієнко Н. В. [4], Савченко М. В., Степанюк В. Л. [5], Нечаєва І. [6], досліджують тенденції, можливості, проблеми та вказують перспективні напрями залучення іноземних інвестицій в економіку України; Буркинський Б. В. [7] проводить оцінку проблем і пріоритетів інвестиційного забезпечення економіки України в повоєнний період.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері залучення іноземних інвестицій, недостатньо вивченими залишаються сучасні зміни руху приватного капіталу в умовах глобальної фінансової нестабільності та зростання боргового навантаження. Обмежено досліджено проблему від'ємного чистого трансферу капіталу та його вплив на інвестиційні можливості країн-реципієнтів. Особливої уваги потребує аналіз інвестиційного середовища України в умовах воєнних ризиків, зокрема ефективність механізмів страхування інвестицій, роль цифровізації та структурні зрушення інвестиційних потоків у бік секторів із високою доданою вартістю.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз трансформації інвестиційних процесів в Україні та обґрунтування механізмів залучення стратегічного капіталу через цифровізацію фінансової інфраструктури й страхування воєнних ризиків. Дослідження спрямоване на розробку рекомендацій щодо підвищення рентабельності виробничого сектору та ефективного виходу національних компаній на міжнародні ринки капіталу в умовах глобальної конкуренції.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Досвід багатьох країн світу, незалежно від ступеня розвитку й економічного та науково-технічного потенціалу, показує доцільність та ефективність використання іноземних інвестицій. Переважну частину світового продукту, світових доходів та фінансових ресурсів зосереджено у країнах з розвинутою економікою. Відповідно, саме в цих країнах і значно більша частина міжнародних фінансових активів, в тому числі, і прями іноземні інвестиції, направляються та розміщуються саме в ці країни. Необхідно зазначити, що саме вони і є головними експортерами капіталу. В 80-х - 90-х роках спостерігались наростаючі темпи припливу іноземних інвестицій до країн, що розвиваються. Середньорічна сума чистого імпорту(припливу) приватного капіталу в них зросла з 29 млрд. дол. у другій половині 80-х років (1984-1990 рр.) до 189 млрд. у 90-і роки (1991-1997 рр.) [1, с. 89]. В новому тисячолітті динаміку чистого імпорту приватного капіталу до країн, що розвиваються представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка чистих приватних потоків капіталу до країн, що розвиваються (2006–2024)

Рік	Чисті приватні потоки капіталу, млрд \$	Основні тенденції
2006	647	Зростання приватних потоків перед піком, домінували прямі іноземні інвестиції
2007	780	Пік припливу приватного капіталу, сприятлива глобальна фінансова кон'юнктура
2008	470	Різде скорочення потоків унаслідок фінансової кризи
2010	600	Часткове відновлення після кризи, стабілізація FDI
2014	225	Новий спад у чистих потоках, підвищення боргового навантаження
2015	-50	Від'ємні чисті потоки через глобальну волатильність фінансових ринків
2022	126	Суттєве скорочення приватних позик, уповільнення світового зростання
2023	435	Мінімальні обсяги прямих іноземних інвестицій з 2005 року
2024*	903	Прогнозне відновлення капіталу, залежність від макроекономічної стабільності

* – прогнозні дані

Джерело: складено на основі [8-10]

Упродовж останніх двох десятиліть динаміка чистих приватних потоків капіталу до країн, що розвиваються, характеризується циклічністю та високою залежністю від глобальних макроекономічних умов. На початку 2000-х років спостерігалось поступове зростання приватного капіталу завдяки стабілізації після криз 1990-х років, фінансовій лібералізації та активізації інвестиційної діяльності транснаціональних корпорацій. Пік припливу капіталу припав на 2006–2007 роки під впливом сприятливої кон'юнктури світових ринків, низьких ставок у розвинених економіках та зростання попиту на ризикові активи, при цьому домінували прямі іноземні інвестиції. Світова фінансова криза 2008 року призвела до різкого скорочення потоків і від'ємних значень у окремих країнах, що виявило чутливість фінансових систем до зовнішніх шоків. У 2010–2014 роках спостерігалось часткове відновлення на тлі м'якої монетарної політики та поживлення глобальної економіки, хоча зростання боргового навантаження створювало фінансові ризики. З середини 2010-х років і до 2023 року тенденція зниження потоків пояснюється уповільненням світового зростання, геополітичними ризиками, волатильністю ринків, пандемією COVID-19 та порушенням глобальних ланцюгів постачання, у результаті чого обсяги прямих іноземних інвестицій до 2023 року досягли мінімуму з середини 2000-х. Прогноз на 2024 рік передбачає часткове відновлення приватних потоків, яке залежить від макроекономічної стабільності, інституційної якості та інтеграції в міжнародні фінансові ринки, проте високі боргові виплати і репатріація доходів обмежують чистий приплив капіталу.

Економічне зростання в країнах з економікою що розвивається не можливе без залучення іноземного капіталу, це передусім стосується і України, економіка якої після поживлення 2000 року стикнулася з викликами фінансової кризи 2008 року, наслідків пандемії COVID-19 та тривалої війни. Інвестиції є найважливішим фактором економічного зростання, а інвестиційна політика держави – центральною ланкою усього комплексу заходів, що проводяться у грошово-кредитній, фінансовій, зовнішньо-економічних сферах і спрямовані на забезпечення цього зростання.

Капітал прямує туди де його доходність буде найвищою, тому приплив капіталу визначається доходністю економіки країни. У банківській системі країни-реципієнта високий депозитний відсоток має обґрунтовуватись рентабельним використанням кредитних ресурсів, а саме прибутковістю кредитованих об'єктів. Притік капіталу в країну може спостерігатись і у разі низької рентабельності виробництва. Але високої рентабельності торгівлі, фінансово-банківської сфери тощо. За цих умов капітал спрямовується саме в ці сфери економіки.

Вітчизняний ринок фінансово-кредитних ресурсів, який за своєю суттю має виступати природним регулятором структурної перебудови та реструктуризації підприємств, продовжує потерпати від високої вартості та короткостроковості капіталу. Це створює значні перешкоди для довгострокового інвестування у виробничий сектор. Ситуація ускладнюється глобальним трендом на «дорогі гроші» та високими безпековими ризиками. Попри те, що загальні обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у країні, що розвиваються, залишаються значними, внутрішній фінансовий сектор України все ще не став ефективним джерелом довгострокового інвестиційного ресурсу для промисловості. Внутрішня дорожня ресурсів в Україні залишається бар'єром для глибокої технологічної модернізації, змушуючи бізнес шукати зовнішні механізми страхування та підтримки, які пропонуються міжнародними фінансовими інституціями. За прогнозами на 2026 рік, очікується помірне відновлення інвестиційної активності за умови стабілізації відсоткових ставок, проте геополітична напруженість залишається головним стримуючим фактором для залучення капіталу в ризикові регіони.

Динаміку основних показників інвестиційного середовища України (2015–2025 рр.) можна відстежити в таблиці 2.

Таблиця 2

Динаміка основних показників інвестиційного середовища України (2015–2025 рр.)

Рік	Прямі іноземні інвестиції (ПІІ), млн дол. США	Сукупний (зовнішній державний та гарантований державою борг України) (млн. дол. США)	Рентабельність операційної діяльності підприємств, %	Рівень рентабельності всієї діяльності підприємств, %
2015	-458	43445,4	1,0	7,3
2016	3 810	45604,6	1,0	0,6
2017	3 692	48989,4	7,4	3,0
2018	4 455	50462,5	8,8	4,5
2019	5 860	48940, 8	8,1	7,6
2020	-868	53720, 8	10,2	0,6
2021	6 687	57197,0	6,2	дані відсутні
2022	1 152	71398,6	3,3	дані відсутні
2023	4 247	101704,7	8,0%	4,5%
2024	3 329	120090,3	5,7%	5,8%
2025 (оц.)	1 822	157102,4	8,7 % за 9 місяців 2025 року	5,5 % за 9 місяців 2025 року

Джерело: складено на основі [11-13]

Динаміка прямих іноземних інвестицій України у 2015–2025 роках характеризується хвилеподібним характером, що зумовлено поєднанням внутрішніх макроекономічних та зовнішніх шоків. Від’ємне значення ПІІ у 2015 році пояснюється наслідками глибокої економічної рецесії, фінансової нестабільності та втрати довіри інвесторів. У 2016–2019 роках спостерігалось поступове зростання інвестиційних надходжень, що було результатом макроекономічної стабілізації, відновлення економічної активності та покращення очікувань інвесторів. Різке скорочення ПІІ у 2020 році зумовлене глобальним інвестиційним спадом внаслідок пандемії COVID-19. У 2021 році зафіксовано тимчасове відновлення інвестиційної активності, тоді як у 2022 році її зниження стало наслідком різкого зростання безпекових ризиків. У 2023–2025 роках динаміка ПІІ відображає адаптаційні процеси економіки, однак обсяги інвестицій залишаються обмеженими через високий рівень невизначеності.

Сукупний зовнішній державний та гарантований державою борг України упродовж досліджуваного періоду демонструє стійку тенденцію до зростання. Помірне нарощування боргових зобов’язань у 2015–2019 роках було спрямоване на фінансування бюджетного дефіциту та підтримку макроекономічної стабільності. У 2020 році зростання боргу прискорилося внаслідок необхідності антикризового фінансування. Найбільш інтенсивне збільшення боргового навантаження спостерігається у 2022–2025 роках, що зумовлено масштабними потребами у зовнішньому фінансуванні для забезпечення оборонних витрат, соціальних зобов’язань та стабілізації фінансової системи.

Динаміка рентабельності операційної діяльності підприємств відображає циклічні коливання економічної активності. Низькі значення у 2015–2016 роках зумовлені спадом виробництва та обмеженим платоспроможним попитом. Зростання показника у 2017–2019 роках пояснюється поживавленням економічної діяльності та підвищенням ефективності управління витратами. Підвищення рентабельності у 2020 році є результатом структурної адаптації бізнесу та скорочення операційних витрат. Подальше зниження у 2022 році відображає негативний вплив воєнних дій на виробничі процеси. У 2023–2025 роках спостерігається поступове відновлення операційної ефективності підприємств.

Рентабельність всієї діяльності підприємств характеризується більшою мінливістю порівняно з операційною, що пояснюється впливом фінансових витрат, курсових різниць та боргових зобов’язань. Низькі значення у кризові роки свідчать про зростання нефункціональних витрат, тоді як помірне підвищення показника у 2023–2025 роках вказує на часткову стабілізацію фінансових результатів підприємств.

Досліджені показники не вичерпують повністю аналіз інвестиційного середовища країни. Критерії які доповнюють кількісну статистику та критично впливають на прийняття рішень іноземними інвесторами представлено в таблиці 3.

Таблиця 3

Ключові макроекономічні та інституційні чинники інвестиційної привабливості України

Критерій	Характеристика
Суверенні кредитні рейтинги та вартість запозичень	Станом на кінець 2025 року суверенні кредитні рейтинги України, присвоєні агентствами <i>S&P</i> , <i>Moody's</i> та <i>Fitch</i> , відображають результати реструктуризації зовнішнього боргу у 2024 році та збереження високої залежності від офіційної міжнародної фінансової допомоги. Незважаючи на перебування рейтингів у спекулятивній категорії, стабільний прогноз ґрунтується на програмній підтримці з боку ЄС та МВФ, що обумовлює високу вартість ринкових запозичень та водночас забезпечує доступ до пільгового фінансування від міжнародних фінансових організацій [14].
Вартість та доступність страхування воєнних ризиків	У 2025 році страхування воєнних ризиків стало ключовим інструментом зниження інвестиційної невизначеності. Запровадження та масштабування механізмів страхового покриття за участю <i>MIGA</i> , <i>DFC</i> та національного експортно-кредитного агентства сприяло стабілізації вартості страхових продуктів і розширенню доступу до них, що створило передумови для залучення інвестицій у реальний сектор економіки [15].
Валютне регулювання та лібералізація	На початок 2026 року Національний банк України здійснює поетапну валютну лібералізацію, зокрема шляхом відновлення можливості репатріації нових дивідендів, що суттєво підвищило привабливість прямих іноземних інвестицій. Макрофінансова стабільність підтримується значним обсягом міжнародних валютних резервів, які станом на 1 січня 2026 року перевищували 57 млрд дол. США [16].
Інституційне середовище та верховенство права	В контексті підготовки до вступу України до Європейського Союзу у 2025 році було реалізовано комплекс реформ у судовій та антикорупційній сферах. Міжнародні та національні оцінки фіксують поступ у підвищенні прозорості публічного управління, розвитку антикорупційних інституцій та цифровізації державних послуг. Водночас проблеми захисту прав власності та тривалості судових процедур залишаються чинниками підвищеного ризику для інвесторів [17].

Джерело: складено на основі [14-17]

Ці показники є важливими «невидимими фільтрами», приміром, навіть за високої рентабельності інвестор не вкладе кошти, якщо індекс верховенства права не гарантує захист від рейдерства чи неправомірних судових рішень. У 2026 році саме цифровізація стала основним інструментом компенсації слабкості судової системи, створюючи «цифрове верховенство права» через автоматизацію держпослуг.

Рівень рентабельності в традиційних секторах української економіки, таких як важка промисловість, сільське господарство та транспорт, залишається вразливим через високу вартість логістики, енергоносіїв та безпекові ризики. Середня рентабельність усієї діяльності великих та середніх підприємств за підсумками останнього звітного періоду зафіксована на низькому рівні – близько 2,0%. Водночас рентабельність

операційної діяльності в середньому по економіці є вищою і становить 8,6%, хоча цей показник сильно варіюється залежно від галузі [13].

Хоча в окремих капіталомістких виробництвах середня рентабельність капіталу коливається на низькому рівні, структура інвестиційного попиту кардинально змінилася порівняно з минулими десятиліттями. Особливий інтерес інвесторів у 2025–2026 роках зосереджений на галузях із високою доданою вартістю та стратегічним значенням. Найвищу рентабельність та попит на активи демонструють: оборонно-промисловий комплекс (ОПК) та Military-Tech: Цей сектор став лідером за припливом капіталу, де прибутковість підкріплена гарантованим державним замовленням та експортним потенціалом; енергетика та «зелена» генерація: через необхідність децентралізації енергосистеми, об'єкти розподіленої генерації та відновлюваної енергетики активно скуповуються як внутрішніми, так і зовнішніми інвесторами; ІТ-сектор та цифрові комунікації: стабільно висока рентабельність та інтеграція в глобальний ринок роблять акції технологічних компаній найбільш ліквідними активами; агропереробка та харчова промисловість: на зміну експорту сировини прийшов попит на підприємства з глибокої переробки продукції, що дозволяє диверсифікувати ризики та підвищити маржинальність бізнесу; також незмінним залишається високий інтерес до банківського сектору, який у 2024–2025 роках показав рекордні прибутки, та логістичних хабів, що забезпечують нові експортні коридори України.

Зберігається тенденція до невиробничого використання капіталу, що супроводжується його високою регіональною концентрацією, зокрема значна частина всіх іноземних інвестицій традиційно зареєстрована у Києві [18]. Це відображає переважне зосередження грошової маси в банківських, торговельних та посередницько-комерційних операціях, а не в масштабному промисловому виробництві. Проте, понад 70% інвестицій, що надійшли в Україну у 2024 році, становили реінвестовані прибутки вже діючого міжнародного бізнесу, що свідчить про довіру існуючих інвесторів до поточної рентабельності та довгострокової перспективи.

В умовах воєнного часу внутрішні джерела фінансування розвитку економіки нашої держави є вкрай обмеженими. Необхідність залучення інвестиційних ресурсів на міжнародному фінансовому ринку зумовлена обмеженістю внутрішніх інвестиційних ресурсів, для яких характерний незначний обсяг пропозиції при значних потребах, високих процентних ставках та інфляційному тиску. Національний капітал, хоч і краще орієнтується в ситуації, недостатньо акумульований для покриття всіх потреб, а чистий відтік приватних інвестицій спостерігався ще на початку повномасштабного вторгнення. Тому Уряд України приділяє першочергову увагу пошуку додаткових фінансових джерел. Вагоме місце серед них посідають інвестиції та кредитні ресурси розвинених країн, а також міжнародних фінансових організацій [19]. У 2025 році Міністерство фінансів України залучило \$52,4 млрд зовнішнього фінансування, повністю спрямувавши внутрішні надходження бюджету на сектор безпеки й оборони [20].

Вітчизняні і зарубіжні інвестиції здатні виконувати роль пускового механізму розвитку національної економіки. Але стратегічне завдання полягає не тільки у тому, щоб залучити інвестиції, а й у тому, щоб припинити відтік капіталів, створювати умови для їх осідання і продуктивного функціонування. На сьогодні ситуація з рухом капіталу залишається критичною: експерти фіксують сталий чистий відтік активів з України. Замість ефективного застосування всередині країни, значні обсяги новоствореного приватного капіталу, а також частина залучених ресурсів, виводяться з офіційного обігу. За офіційними даними Національного банку України, чистий відтік капіталу приватного сектору (включно з торговельними кредитами та іншими активами) за підсумками 2024 року досяг значних \$12,7 млрд [21].

Це свідчить про те, що попри масштабне залучення офіційного фінансування від міжнародних партнерів, існують системні перешкоди для утримання та реінвестування приватного капіталу всередині держави. Високі безпекові ризики, валютні обмеження та недостатньо ефективні механізми захисту прав власності стимулюють виведення коштів за кордон, що підтверджується аналітичними звітами за 2025 рік. Внутрішні інвестиційні ресурси залишаються обмеженими, що посилює залежність України від зовнішніх кредитних ліній та макрофінансової допомоги міжнародних організацій.

Ключовим інструментом подолання інвестиційного дефіциту в Україні стало впровадження системи страхування від воєнно-політичних ризиків. Оскільки традиційне ринкове кредитування залишається обмеженим, Уряд України спільно з міжнародними інституціями (MIGA, DFC) сформував інфраструктуру гарантій, яка покриває збитки від руйнувань та переривання бізнесу [22]. У 2025 році було значно розширено повноваження Експортно-кредитного агентства (ЕКА), що дозволило страхувати інвестиції не лише іноземних, а й внутрішніх виробників [23].

Особлива увага приділяється реалізації закону про «інвестиційну няню» у новій редакції 2025 року, що передбачає державну підтримку проєктів зі значними інвестиціями (понад 12 млн євро). Інвестори отримують звільнення від сплати мита та податку на додану вартість при ввезенні обладнання, а також компенсацію витрат на будівництво інфраструктури. Завдяки цим заходам, станом на початок 2026 року, вдалося стабілізувати приплив ПІІ у переробну промисловість, попри загальну волатильність глобального фінансового ринку.

Важливим елементом сучасної інвестиційної політики України стало використання цифрових платформ для презентації проєктів та спрощення взаємодії з інвесторами. Платформа Advantage Ukraine,

станом на початок 2026 року, виступає головним інструментом збору інвестиційних заявок у понад 10 галузях економіки, забезпечуючи прямий зв'язок між бізнесом та урядом. Цей підхід дозволяє потенційним інвесторам оминати бюрократичні бар'єри та отримувати супровід у режимі реального часу. Ефективність цифрових ініціатив підтверджується зростанням кількості запитів на страхування ризиків через міжнародні фонди, зокрема Фонд відновлення України (URTF). Це формує нове інвестиційне середовище, яке базується на прозорості та мінімізації корупційних ризиків.

Інфраструктура національного фінансового ринку перебуває на етапі докорінної цифрової трансформації. Для обслуговування портфельних інвестицій замість застарілих систем реєстраторів впроваджено сучасну централізовану систему депозитарного обліку та електронні платформи для торгівлі державними та корпоративними цінними паперами. Це дозволяє забезпечити прозорість операцій та інтеграцію українського ринку капіталу в європейський фінансовий простір. Банківська система відіграє ключову роль у виході конкурентоспроможних українських компаній на міжнародні ринки капіталу. У 2025–2026 роках спостерігається розширення спектру банківських послуг через впровадження інструментів інвестиційного банкінгу та операцій із «зеленими» облігаціями [22]. Національний банк України через оновлені економічні нормативи та політику пом'якшення валютних обмежень стимулює комерційні банки до надання довгострокових інвестиційних кредитів та участі у статутних капіталах підприємств, що мають стратегічне значення для відбудови. Така підтримка є вирішальною для підготовки вітчизняних емітентів до розміщення акцій та облігацій на міжнародних фондових майданчиках.

Оцінка інвестиційних ризиків в Україні залишається високою через воєнно-політичні чинники, що зумовлює гостру потребу в інструментах міжнародного страхування капіталу. Сучасна структура залучення капіталу також зазнала трансформації. Якщо раніше портфельні інвестиції розглядалися переважно як спекулятивні, то в умовах 2025–2026 рр. вони виконують важливу роль, першими виявляючи перспективні "точки зростання" у високотехнологічних секторах та Military-Tech. Такі інвестиції розвивають ринок капіталів і готують підґрунтя для приходу великих стратегічних інвесторів, які орієнтуються на довгострокову участь у проєктах відбудови України за наявності гарантій безпеки.

Доступ національних компаній до ринку єврокредитів залишається обмеженим, оскільки основними позичальниками виступають уряди, транснаціональні корпорації та міжнародні організації. Значні обсяги фінансування для України надходять від Світового банку, регіональних банків розвитку (ЄБРР, ЄІВ) та інститутів, пов'язаних з ЄС. В останні роки ресурси цього ринку стали критично важливими для фінансування проєктів відновлення інфраструктури, що постраждала від війни, а також для покриття дефіциту платіжного балансу. Для української економіки доступ до міжнародних фінансових ринків забезпечується в основному через випуск державних облігацій (євробондів), які отримують суверенний кредитний рейтинг. Залучені таким чином фінансові ресурси у 2024–2025 роках використовувалися майже виключно для фінансування дефіциту державного бюджету та забезпечення критичних видатків на оборону [20].

У 2026 році боротьба за вільні капітали у світі загострилася, оскільки інвестори все частіше обирають ринки з високим технологічним потенціалом та гарантіями безпеки. Для України участь у цьому глобальному «аукціоні інвестицій» є критичною для модернізації промисловості на базі «зелених» технологій та розбудови сервісної індустрії, що дозволить ефективно вирішити проблему зайнятості та інтеграції ветеранів у цивільну економіку. Глибоке вплетення України в міжнародні ланцюги створення вартості та кооперацію з ЄС надає державі й політичні переваги: іноземні інвестори стають потужними лобістами українських інтересів на світовій арені, захищаючи свою власність через політику власних країн.

Активізація інвестиційного процесу сьогодні безпосередньо залежить від наявності якісних проєктів, підготовлених за стандартами ESG та міжнародними нормами аудиту. В умовах підвищених кредитних ризиків найбільш поширеним типом фінансування залишаються синдиговані позики та проєктне фінансування під гарантії міжнародних фінансових організацій (МФО), таких як ЄБРР та Світовий банк. Стимулювання залучення довгострокового капіталу в національну економіку передбачає зниження вартості ресурсів через механізми страхування воєнних ризиків та отримання інвестиційних рейтингів державними паперами навіть у складних макроекономічних умовах. Обов'язковою умовою доступу приватних підприємств до міжнародного фінансового ринку залишається вдосконалення цифрової інфраструктури національного ринку капіталів та трансформація банківських послуг у бік довгострокового інвестиційного кредитування.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Дослідження інвестиційного середовища України та світового досвіду країн, що розвиваються, засвідчує високу волатильність приватних капіталовкладень, зумовлену глобальними фінансовими кризами, макроекономічною нестабільністю та зростанням боргового навантаження. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україні у 2015–2025 роках має хвилеподібний характер, тоді як сукупний зовнішній державний та гарантований борг демонструє стійку тенденцію до зростання, що обмежує макрофінансову стабільність і інвестиційну привабливість. Рівень рентабельності підприємств свідчить про здатність бізнесу адаптуватися до кризових умов, проте різниця між операційною рентабельністю та рентабельністю всієї діяльності вказує

на значний вплив фінансових витрат, валютних коливань і боргового навантаження. Ключовими чинниками формування інвестиційної привабливості залишаються безпекові ризики, доступність страхування капіталу, валютне регулювання та інституційні гарантії захисту прав власності. Сучасна структура інвестиційного попиту в Україні характеризується пріоритетом галузей із високою доданою вартістю та стратегічним значенням, таких як оборонно-промисловий комплекс, Military-Tech, енергетика, IT-сектор та агропереробка, тоді як традиційні капіталомісткі виробництва залишаються вразливими.

Для стабілізації та розвитку інвестиційного середовища необхідно вдосконалювати механізми страхування воєнно-політичних ризиків, забезпечувати подальшу лібералізацію валютного регулювання та зміцнювати інституційні гарантії захисту прав власності. Важливим є спрямування фінансового сектору на довгострокове інвестиційне кредитування, розвиток проектного фінансування, «зелених» облигацій та синдікованих позик за участю міжнародних фінансових організацій. Необхідно стимулювати регіональну диверсифікацію інвестицій через створення індустріальних парків, логістичних хабів та проектів відбудови поза столичним регіоном. Підвищення стандартів підготовки інвестиційних проектів відповідно до ESG та інтеграція України у міжнародні ланцюги створення вартості сприятимуть залученню довгострокових стратегічних інвесторів і активізації приватних інвестиційних ресурсів. Реалізація цих заходів дозволить створити стійке інвестиційне середовище, яке забезпечить ефективне використання внутрішніх і зовнішніх ресурсів для модернізації економіки, розвитку високотехнологічних секторів та підвищення економічної стабільності в умовах підвищених ризиків.

Література

1. Осіпова Л. В. Вплив інвестицій на планування економічного розвитку України в умовах ринкових перетворень. *Вісник Технологічного університету Поділля*. 2000. №41000 / 4. 2. С. 89-92.
2. Гаврилюк І. Світові тенденції міжнародного руху капіталу. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-35>
3. Гуменюк Я., Ткачов, З. Інвестиції у сталий розвиток: світова практика та перспективи для України. *Економіка та суспільство*, 2024. № 67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-62>
4. Мудрак, Р. П., Козак, К. Б., Лагодієнко, В. В., & Лагодієнко, Н. В. (2025). Стан та перспективи надходження інвестицій в економіку України. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*, (18). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16698446>
5. Савченко М. В., Степанюк В. Л. Залучення іноземних інвестицій в економіку України: тенденції, проблеми та перспективи повоєнного відновлення. *Актуальні проблеми економіки* № 6 (276), 2024. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/06/6.24._topic_Maryna-V.-Savchenko-Viacheslav-L.-Stepaniuk-6-15.pdf
6. Нечаєва І. Відновлення ПІІ: глобальні перспективи та можливості для України. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2024. № 5. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2024-5-132-144>
7. Буркинський Б. В. Проблеми і пріоритети інвестиційного забезпечення економіки України в повоєнний період. *Вісн. НАН України*, 2025, № 6. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/Visn_6-2025+17_Bur%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Visn_6-2025+17_Bur%20(1).pdf)
8. World Bank. *Capital Flows to Developing Countries Show Strong Drop in Wake of Financial Crisis: World Bank*. 2010. URL: <https://www.worldbank.org>.
9. World Bank. *Private Capital Flows To Developing Countries Hit New Record in 2006*. 2007. URL: <https://documents1.worldbank.org>.
10. Reuters. *Capital flows to emerging markets to net \$903 billion in 2024, IIF says*. 2024. URL: <https://www.reuters.com>
11. Прямі іноземні URL : інвестиції <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2025/> /
12. Зовнішній державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/>
13. Рентабельність операційної та всієї діяльності великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності. URL : <https://stat.gov.ua/>
14. OECD. *OECD Integrity and Anti-Corruption Review of Ukraine*. Paris : OECD Publishing, 2025. DOI: 10.1787/7dbe965b-en. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-integrity-and-anti-corruption-review-of-ukraine_7dbe965b-en.htm
15. Transparency International Ukraine. *Annual Report 2023*. Kyiv : Transparency International Ukraine, 2024. URL: https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2024/06/zvit2023_eng.pdf
16. Кабінет Міністрів України. *Дорожня карта з питань верховенства права*. Київ, 2025. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/UA_Dorozhnya_karta_z_pytan_verhovenstva_prava_2.pdf
17. Національне агентство з питань запобігання корупції. *Проект дорожньої карти «Верховенство права: антикорупційний блок»*. Київ, 2025. URL: <https://nazk.gov.ua/en/interagency-working-group-on-eu-accession-approves-draft-roadmap-rule-of-law-what-the-anti-corruption-block-envisages/>
18. Моніторинг соціально-економічного розвитку м. Києва за I півріччя 2025 року. Офіційний портал КМДА. 2025. 1 лип. URL : <https://dei.kyivcity.gov.ua/sotsialno-ekonomichniy-rosyvytok>

19. Смесова В. Л., Реутова В. І. Діяльність міжнародних фінансових організацій в Україні. *Економічний вісник НГУ*. 2025. № 2. С. 19-29. URL : https://ev.nmu.org.ua/docs/2025/2/EV20252_019-029.pdf
20. У 2025 році Мінфін України залучив \$52,4 млрд зовнішнього фінансування. Міністерство Фінансів України. 2025. 30 груд. URL : <https://surl.li/xcaayrc>
21. Платіжний баланс та зовнішній борг України за 2024 рік : статистичний бюлетень. Національний банк України. 2025. 25 берез. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/State_y.pdf
22. Звіт про фінансову стабільність, грудень 2025 року. Національний банк України. 2025. 16 груд. URL : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2025-roku>
23. Про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків : Закон України від 22.11.2023 № 3497-IX. 2025. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3497-20#Text>

References

1. Osipova L. V. Vpliv investicij na planuvannya ekonomichnogo rozvitku Ukraini v umovah rinkovih peretvoren. Visnik Tehnologichnogo universitetu Podillya. 2000. №41000 / 4. 2. S. 89-92.
2. Gavrilyuk I. Svitovi tendenciji mizhnarodnogo ruhu kapitalu. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2024. № 61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-35>
3. Gumenyuk Ya., Tkachov, Z. Investiciji u stalij rozvitok: svitova praktika ta perspektivi dlya Ukraini. *Ekonomika ta suspilstvo*, 2024. № 67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-62>
4. Mudrak, R. P., Kozak, K. B., Lagodiyenko, V. V., & Lagodiyenko, N. V. (2025). Stan ta perspektivi nadozhzhennya investicij v ekonomiku Ukraini. Zdobutki ekonomiki: perspektivi ta innovaciji, (18). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16698446>
5. Savchenko M. V., Stepanyuk V. L. Zaluchennya inozemnih investicij v ekonomiku Ukraini: tendenciji, problemi ta perspektivi povoyennogo vidnovlennya. *Aktualni problemi ekonomiki* № 6 (276), 2024. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/06/6.24_topic_Maryna-V.-Savchenko-Viacheslav-L.-Stepaniuk-6-15.pdf
6. Nechayeva I. Vidnovlennya PII: globalni perspektivi ta mozhlivosti dlya Ukraini. *Acta Academiae Berekasiensis. Economics*. 2024. № 5. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2024-5-132-144>
7. Burkinskij B. V. Problemi i prioriteti investicijnogo zabezpechennya ekonomiki Ukraini v povoyennij period. *Visn. NAN Ukraini*, 2025, № 6. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/Visn_6-2025+17_Bur%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Visn_6-2025+17_Bur%20(1).pdf)
8. World Bank. Capital Flows to Developing Countries Show Strong Drop in Wake of Financial Crisis: World Bank. 2010. URL: <https://www.worldbank.org>
9. World Bank. Private Capital Flows To Developing Countries Hit New Record in 2006. 2007. URL: <https://documents1.worldbank.org>
10. Reuters. Capital flows to emerging markets to net \$903 billion in 2024, IIF says. 2024. URL: <https://www.reuters.com>
11. Pryami inozemni URL : investiciji <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2025/>
12. Zovnishnij derzhavnij borg Ukraini. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/>
13. Rentabelnist operacijnoyi ta vsiyei diyalnosti velikih ta serednih pidpriemstv za vidami ekonomichnoyi diyalnosti. URL : <https://stat.gov.ua/>
14. OECD. OECD Integrity and Anti-Corruption Review of Ukraine. Paris : OECD Publishing, 2025. <https://doi.org/10.1787/7dbe965b-en>
15. Transparency International Ukraine. Annual Report 2023. Kyiv : Transparency International Ukraine, 2024. URL: https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2024/06/zvit2023_eng.pdf
16. Kabinet Ministriv Ukraini. Dorozhnya karta z pitan verhovenstva prava. Kiyiv, 2025. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/UA_Dorozhnya_karta_z_pytan_verhovenstva_prava_2.pdf
17. Nacionalne agentstvo z pitan zapobigannya korupcii. Proyeckt dorozhnoyi karti «Verhovenstvo prava: antikorupcijnij blok». Kiyiv, 2025. URL: <https://nazk.gov.ua/en/interagency-working-group-on-eu-accession-approves-draft-roadmap-rule-of-law-what-the-anti-corruption-block-envisages/>
18. Monitoring socialno-ekonomichnogo rozvitku m. Kiyeva za I pivrichchya 2025 roku. Oficijnij portal KMDA. 2025. 1 lip. URL : <https://dei.kyivcity.gov.ua/sotsialno-ekonomichniy-rozvytok>
19. Smyesova V. L., Reutova V. I. Diyalnist mizhnarodnih finansovih organizacij v Ukraini. *Ekonomichnij visnik NGU*. 2025. № 2. S. 19-29. URL : https://ev.nmu.org.ua/docs/2025/2/EV20252_019-029.pdf
20. U 2025 roci Mінfін Ukraini zaluchiv \$52,4 млрд zovnishnogo finansuvannya. Ministerstvo Finansiv Ukraini. 2025. 30 груд. URL : <https://surl.li/xcaayrc>
21. Platizhnij balans ta zovnishnij borg Ukraini za 2024 rik : statistichnij byuleten. Nacionalnij bank Ukraini. 2025. 25 berez. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/State_y.pdf
22. Zvit pro finansovu stabilnist, gruden 2025 roku. Nacionalnij bank Ukraini. 2025. 16 grud. URL : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2025-roku>
23. Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukraini «Pro finansovi mehanizmi stimulyuvannya eksportnoyi diyalnosti» shodo strahuvannya investicij v Ukraini vid voyennih rizikiv : Zakon Ukraini vid 22.11.2023 № 3497-IX. 2025. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3497-20#Text>